

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET GLUHAKOVIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 21188/09)

PRESUDA

STRASBOURG

12. travnja 2011.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Gluhaković protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel) zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. Anatoly Kovler, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. Christos Rozakis,

g. Peer Lorenzen,

gđa Elisabeth Steiner,

g. Khanlar Hajiyev,

g. George Nicolaou, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 22. ožujka 2011. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 21188/09) protiv Republike Hrvatske što ga je 7. travnja 2009. godine hrvatski državljani g. Stjepan Gluhaković („podnositelj zahtjeva“) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. S. Babić, odvjetnik iz Zagreba. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 8. lipnja 2010. predsjednik Prvog odjela odlučio je o prigovoru koji se tiče prava podnositelja zahtjeva na poštovanje njegovog privatnog i obiteljskog života obavijestiti Vladu. Odlučeno je i istovremeno odlučiti o dopuštenosti i osnovanosti prigovora (članak 29., stavak 1.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1960. godine i živi u Rijeci.

5. U veljači 1999. godine podnositelj zahtjeva oženio je A. Međutim, u srpnju, dok je bila trudna, A. je ostavila podnositelja zahtjeva i 25. prosinca 1999. godine rodila kćer I.K.

6. Pred Općinskim sudom u Rijeci kao i pred Centrom za socijalnu skrb Rijeka (u daljnjem tekstu: "Centar za socijalnu skrb") provedeno je nekoliko zasebnih postupaka koji se odnose na kontakt između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke I.K.

1. Zahtjev podnositelja zahtjeva Centru za socijalnu skrb u Rijeci za susretima i druženjima sa svojom kćerkom

7. Na početku 2000. godine podnositelj zahtjeva je zatražio od Centra za socijalnu skrb donošenje odluke kojom bi se uredili njegovi kontakti s I.K.

8. Dana 26. travnja 2000. godine podnositelj zahtjeva je prigovorio Centru za socijalnu skrb da svoju kćer viđa samo jedan sat tjedno i da ga se dijete, koje je počelo prepoznavati ljudska lica, boji jer joj njegovo lice nije poznato. Zatražio je da mu se dozvoli viđati dijete svaka četiri dana, zbog toga što radi u Italiji te je njegov cjelokupni raspored organiziran na način da radi tri cijela dana, a onda je četvrti dan slobodan.

9. Dana 4. svibnja 2000. godine podnositelj zahtjeva je na prijedlog osoblja Centra za socijalnu skrb bio kod psihijatra. U medicinskom izvješću koje je sastavio psihijatar navedeno je da podnositelj zahtjeva boluje od paranoidne psihoze te je preporučeno da se kontakti između podnositelja zahtjeva i I.K. odvijaju pod nadzorom djetetove majke i još jedne osobe. Psihijatar je taj zaključak ponovio u svojem izvješću od 1. lipnja 2000. godine.

10. Dana 10. lipnja 2000. godine Centar za socijalnu skrb donio je odluku kojom je skrbništvo nad I.K. dodijelio djetetovoj majci te naložio da se kontakti između podnositelja i I.K. odvijaju svakog utorka između 9.30 i 10.30 sati u Savjetovalištu za brak, obitelj i mladež (u daljnjem tekstu: "Savjetovalište") u nazočnosti majke djeteta i zaposlenika Savjetovališta.

11. Dana 16. lipnja 2000. godine Ministarstvo rada i socijalne skrbi ukinulo je prvostupanjsku odluku iz razloga što je prije donošenja odluke u tom predmetu bilo potrebno održati usmeno ročište. Kontakti između podnositelja zahtjeva i I.K. ipak su bili organizirani u Savjetovalištu.

12. Dana 19. siječnja 2003. godine Centar za socijalnu skrb donio je odluku kojom je naložio da se kontakti između podnositelja zahtjeva i I.K. odvijaju svakog utorka između 9.30 i 11.30 sati u Savjetovalištu, u nazočnosti zaposlenika Savjetovališta.

13. Podnositelj zahtjeva je 19. siječnja 2003. godine uložio žalbu koju je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi odbilo 7. prosinca 2004. godine.

2. Pitanje susreta i druženja u građanskom postupku pred Općinskim sudom u Rijeci tijekom postupka za razvod braka i određivanje skrbništva

14. U međuvremenu je A. dana 21. ožujka 2000. godine podnijela građansku tužbu Općinskom sudu u Rijeci za razvod braka od podnositelja zahtjeva. Dana 24. srpnja 2002. godine Općinski sud u Rijeci donio je presudu kojom je razveo brak i naložio podnositelju zahtjeva da plaća za uzdržavanje I.K., te mu je odobrio kontakte s I.K. svakog utorka između 9.30 i 11.30 sati, u nazočnosti treće osobe. Podnositelj zahtjeva uložio je žalbu, tvrdeći, *inter alia*, da mu je zbog radnog rasporeda u Italiji teško

dolaziti u Rijeku svaki utorak. Nadalje je objasnio da je često, da bi vidio svoju kćer utorkom, morao voziti noću i moliti kolege da ga zamijene na poslu, što mu je uzrokovalo značajne poteškoće.

15. Dana 15. siječnja 2003. godine Županijski sud u Rijeci ukinuo je presudu u dijelu koji se odnosi na susrete i druženja između podnositelja zahtjeva i I.K., te je u tom dijelu predmet vraćen Općinskom sudu na ponovni postupak.

16. Savjetovanište je za potrebe ponovljenog postupka pred Općinskim sudom dana 2. ožujka 2005. godine sastavilo izvješće o susretima između podnositelja zahtjeva i I.K. U tom se izvješću navodi da su se od lipnja 2000. godine podnositelj zahtjeva i njegova kćer redovito sastajali u prostorijama Savjetovaništa i da su razvili topli osobni odnos. Međutim, s obzirom na dob i potrebe djeteta, daljnji susreti u prostorijama Savjetovaništa ne bi više bili mogući, jer se te prostorije ne smatraju odgovarajućim.

17. Na ročištu održanom dana 6. rujna 2005. godine S.M., psiholog iz Savjetovaništa, izjavio je da su se susreti između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke održavali u kuhinji Centra ili u uredima njegovih zaposlenika te da Centar nema prikladno mjesto za te susrete.

18. Ovo je mišljenje ponovljeno u dopunskom izvješću od 8. studenog 2005. godine.

19. U ponovljenom je postupku Općinski sud u Rijeci 30. studenog 2006. godine donio presudu kojom je odobrio održavanje kontakata između podnositelja zahtjeva i I.K. svakog utorka između 9.30 i 11.30 sati u tjednima kad I.K. ide u školu popodne, a između 15.30 i 17.30 sati kad I.K. ide u školu u jutro, u Savjetovaništu, u nazočnosti jednog zaposlenika. Općinski sud je temeljio svoju odluku na izvješćima psihologa i psihijatra o mentalnom zdravlju podnositelja zahtjeva, koja su bila naručena za potrebe postupka. U izvješćima je utvrđeno da podnositelj zahtjeva boluje od paranoidne psihoze te je predloženo da se kontakti između njega i I.K. odvijaju pod nadzorom. Općinski sud nije se osvrnuo na tvrdnju podnositelja zahtjeva o vremenu za kontakte i njegovom radnom rasporedu.

20. Glede mjesta sastanka, mjerodavni dio presuda glasi kako slijedi:

„... sud je odredio, da se kontakti i druženja mlt. I.K.G. i oca tj. predlagatelja i dalje odvijaju u prostorijama Savjetovaništa kako je to bilo i do sada, uz nadzor stručne osobe a koja će se odrediti ... od strane CZSS ... jer sud drži da je ovakva odluka u skladu sa dobrobiti djeteta a eventualno proširivanje roditeljskog prava ... uvjetovano je suradnjom predlagatelja u provođenju liječenja, kako je to navedeno u vještačkom nalazu.

Sud je odredio da se kontakti i druženja održavaju i dalje u prostorijama Savjetovaništa, to iz razloga što CZSS tijekom ovoga postupka, nije imao adekvatan prijedlog u kojem prostoru bi se kontakti i druženja predlagatelja i mlt. kćeri održavali, a koji kontakti s obzirom na postavljenu dijagnozu predlagatelja moraju biti ograničenog tipa, pri čemu je sud cijenio činjenicu da mlt. kćer sada pohađa nastavu u

smjenama, te je sukladno njezinim školskim obvezama i odredio druženja i kontakte s ocem kao u izreci ove presude...“

21. Dana 19. prosinca 2006. godine podnositelj zahtjeva je uložio žalbu, u kojoj je ponovno objasnio situaciju u odnosu na svoj radni raspored. Iz tog je razloga zatražio da se održavanje kontakata s I.K. odredi svaki četvrti dan u trajanju od deset sati, ili svaki osmi dan, s time da I.K. prenoći u njegovom domu. Zatražio je i provođenje pola zimskih i ljetnih školskih praznika s njom, pola svih blagdana i pola Božića, na koji dan I.K. ima i rođendan.

22. Dana 9. ožujka 2007. godine Županijski sud u Rijeci potvrdio je presudu prvostupanjskog suda. Nije se osvrnuo na tvrdnje podnositelja zahtjeva koje se odnose na njegov radni raspored u Italiji. Mjerodavni dio presude koji se odnosi na prikladno mjesto za susrete između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke glasi kako slijedi:

„Uvidom u izvješće Centra za socijalnu skrb Rijeka od 28. srpnja 2005. godine sud prvog stupnja utvrđuje da isti smatraju da se susreti i druženja između predlagatelja i mlt. kćerke ne mogu odvijati kao do sada u prostorijama Savjetovaništa jer takav način više nije primjeren potrebama djeteta pa upravo na ovu okolnost sud je saslušao S.M., psihologa u Savjetovaništu za zaštitu djece od zlostavljanja i zanemarivanja. Iz iskaza istog sud prvog stupnja utvrđuje da je Centar za socijalnu skrb Rijeka u nekoliko navrata tražio mišljenje Savjetovaništa u vezi održavanja kontakata predlagatelja i mlt. kćerke, da je aktivno učestvovala u tim kontaktima, da je odnos između predlagatelja i kćerke bio dobar, te da su se u Savjetovaništu odlučili da bi na neki način trebalo izmijeniti odluku Centra za socijalnu skrb glede kontakata s čime je i ona suglasna, to naročito što je od donošenja protekle odluke Centra za socijalnu skrb proteklo dulje vrijeme, mlt. kćerka je narasla te prostor u Savjetovaništu nije primjeren, no međutim isto nema niti stava niti prijedloga u kojem prostoru bi se mogli održavati kontakti te da li bi eventualno bila potrebna treća osoba u pratnji. Konačno, proizlazi da bi se kontakti mogli održavati slobodno i van zatvorenih prostora, ali uz nazočnost treće osobe jer su kod predlagatelja primijećeni određeni poremećaji u vidu sumnji i sumnjičavosti.

...

Iz dopunskog nalaza i mišljenja ... M. B., specijaliste psihijatra od 6. studenog 2006. godine sud prvog stupnja utvrđuje ... da ne postoje razlozi da se predlagatelja ograničava u pravima koje je do sada imao u pogledu kontakata i druženja sa mlt. kćerkom a eventualno proširenje njegovih roditeljskih prava može biti uvjetovano njegovom suradnjom u provođenju liječenja.

Upravo polazeći od citiranog nalaza i mišljenja ... sud određuje da se susreti i druženja mlt. I.K.G. i predlagatelja i dalje odvijaju u prostorijama Savjetovaništa uz nazočnost stručne osobe ... s obzirom da tijekom postupka nije imao adekvatan prijedlog u kojem prostoru bi se kontakti i druženja predlagatelja i mlt. kćerke održavali a koji s obzirom na postavljenu dijagnozu predlagatelja moraju biti ograničenog tipa. Sud smatra da je ovakva odluka u skladu s dobrobiti djeteta, pri čemu je ocijenio činjenicu da mlt. kćerka pohađa nastavu u smjenama te da je sukladno njezinim školskim obvezama i odredio druženje i kontakte s ocem a

eventualno proširivanje roditeljskog prava ... uvjetovano je suradnjom predlagatelja u provođenju liječenja kao što je to navedeno u vještačkom nalazu.

...

... sud prvog stupnja u obrazloženju pobijane presude navodi pravilne i opravdane razloge koje u cijelosti prihvaća i ovaj sud. ... sud je odredio da se susreti i druženja između predlagatelja i mlt. djeteta i nadalje održavaju u prostorijama Savjetovališta iz razloga što Centar za socijalnu skrb tijekom postupka nije imalo adekvatan prijedlog u kojem prostoru bi se kontakti i druženja predlagatelja i mlt. kćerke održavali ...“.

23. Dana 5. lipnja 2007. godine podnositelj zahtjeva je podnio ustavnu tužbu. On je, *inter alia*, ponovio svoje tvrdnje o vremenu sastanaka s I.K. i svojem tjednom rasporedu kao i tvrdnje koje se odnose na prikladnost prostorija za njihove susrete.

24. Dana 25. rujna 2008. godine Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva. Nije se osvrnuo na tvrdnje podnositelja zahtjeva o vremenu sastanaka i njegovom radnom rasporedu kao ni na njegove tvrdnje koje se odnose na prikladnost prostorija za susrete.

3. Daljnji zahtjevi podnositelja zahtjeva pred Općinskim sudom u Rijeci koji se odnose na susrete i druženja između podnositelja zahtjeva i I.K.

(a) Prvi skup postupaka

25. U međuvremenu je, nakon presude Županijskog suda u Rijeci od 9. ožujka 2007. godine (vidi stavak 22. ove presude) podnositelj zahtjeva 27. kolovoza 2007. godine zatražio od Općinskog suda u Rijeci da promijeni odluku o kontaktima između njega i I.K. s obzirom na njegov radni raspored i s obzirom na izjavu Savjetovališta da u njemu nema prikladnog mjesta za susrete između podnositelja zahtjeva i I.K. Također je izjavio da ga je dana 23. srpnja 2007. godine Savjetovalište obavijestilo da u njihovim prostorijama susreti više nisu mogući. Podnositelj zahtjeva je zatražio da se susreti između njega i I.K. održavaju u njegovom stanu u Rijeci.

26. U svojim je podnescima od 6. rujna 2007. godine podnositelj zahtjeva prigovorio da nije vidio I.K. od srpnja 2007. godine, jer je Savjetovalište zatvoreno.

27. Na ročištu održanom dana 29. listopada 2007. godine podnositelj zahtjeva je izjavio da nije imao nikakav kontakt s I.K. posljednja tri mjeseca.

28. Dana 29. listopada 2008. godine Općinski sud u Rijeci naložio je održavanje kontakata između podnositelja zahtjeva i I.K. jedan dan tjedno po dva sata u prostorijama Centra za socijalnu skrb Rijeka u nazočnosti J.T., umirovljenog stručnjaka za posebne potrebe. Mjerodavni dio odluke glasi:

„... sud je odredio jedan dan u tjednu u vremenu od dva sata dnevno kada će se održavati susreti i druženja između mlt. djeteta i njenoga oca, ovisno o školskim obvezama i aktivnostima mlt. djeteta i ovisno o danu kada se otac nalazi u Republici

Hrvatskoj. Obzirom da je otac slobodan svaki četvrti dan iz razloga što tri dana uzastopno radi, proizlazi da otac ima jedan dan u tjednu uvijek slobodan.

Nadalje, kako predlagatelj tijekom postupka nije imao adekvatan prijedlog u kojem prostoru će se odvijati susreti i druženja oca i mlt. kćerke, po mišljenju ovoga suda, isti će se odvijati u prostorijama Centra za socijalnu skrb u Rijeci kao najadekvatnijem mjestu, a koji je dužan osigurati prostor za realizaciju susreta i druženja.“

29. Dana 7. siječnja 2009. godine podnositelj zahtjeva podnio je žalbu Županijskom sudu u Rijeci prigovarajući da u Centru za socijalnu skrb nije moguće održati susrete te tražeći da se susreti održavaju u njegovom stanu u Rijeci. Prigovorio je i da tijekom proteklih sedamnaest mjeseci nije imao nikakav kontakt s I.K.

30. Dana 20. siječnja 2009. godine Centar za socijalnu skrb obavijestio je Županijski sud u Rijeci da nema prikladno mjesto za susrete između podnositelja zahtjeva i I.K. budući da zbog nedostatka prostora dva do tri zaposlenika dijele isti ured. Jedini prostor u kojemu bi se podnositelj zahtjeva i I.K. mogli sastati bio je hodnik, koji je, po mišljenju Centra, neprikladno mjesto.

31. Dana 3. studenog 2009. godine Županijski sud u Rijeci potvrdio je presudu Općinskog suda u Rijeci od 29. listopada 2008. godine i konkretno odredio da će se susreti podnositelja zahtjeva i I.K. održavati svakog četvrtka između 9.30 i 11.30 sati u tjednima kad I.K. ide u školu popodne, a između 15.30 i 17.30 kad I.K. ide u školu u jutro, u Savjetovalištu, u nazočnosti J.T. Mjerodavni dio odluke glasi:

„Ocjena suda prvog stupnja u pogledu mjesta na kojem će se odvijati susreti i druženja pravilna je...

... pravilno je sud prvog stupnja ocijenio da prema danim okolnostima slučaja, najadekvatnije mjesto za održavanje susreta i druženja za sada može predstavljati samo prostor državne ustanove budući je u takvim institucionalnim okvirima moguće najadekvatnije reagirati ukoliko bi došlo do neželjenih situacija. ...

... ovaj sud smatra kako je predlagatelj kao javna ustanova u čijoj su, zakonom propisanoj nadležnosti i djelokrugu provođenje mjera radi zaštite maloljetne djece, dužan u provođenju tih mjera, pa tako i nadzora nad održavanjem susreta i druženja između djece i roditelja, osigurati sve potrebne uvjete, pa tako i prostor za te svrhe, ukoliko susrete i druženja prema okolnostima slučaja djeteta nije moguće organizirati na drugačiji način.

...

... ovaj sud smatra da je u interesu mlt. kćeri, neovisno što je starije životne dobi..., da s ocem održava susrete i druženja svaki tjedan i to četvrtkom po dva sata ovisno o školskoj smjeni, budući iz iskaza I-predloženice proizlazi da je četvrtak zbog tjednog rasporeda i školskih obveza mlt. kćeri najpogodniji dan.“

(b) Drugi skup postupaka

32. Dana 7. svibnja 2009. godine, dok je postupak po njegovoj žalbi protiv odluke Općinskog suda još bio u tijeku, podnositelj zahtjeva je ponovno zatražio da Općinski sud u Rijeci promijeni svoju odluku o kontaktima između njega i I.K. Pozvao se na naprijed navedene navode Centra o nedostatku prostora.

33. Podnositelj zahtjeva je također ponovio svoje tvrdnje glede svog radnog rasporeda.

34. Dana 8. ožujka 2010. godine Općinski sud u Rijeci naložio je održavanje kontakata između podnositelja zahtjeva i I.K. jednom tjedno kad je podnositelj zahtjeva slobodan, u trajanju od tri sata, u nazočnosti treće osobe. Roditelji su trebali pronaći rješenje za mjesto susreta.

35. Podnositelj zahtjeva navodi da ova presuda nije pravilno izvršena jer nije pronađeno nikakvo prikladno mjesto za susrete, a djetetova je majka odbila dozvoliti mu da se sastaje s I.K. u njegovom stanu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

36. Mjerodavni članci Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 85/2010 od 9. srpnja 2010., pročišćeni tekst) propisuju:

Članak 35.

"Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti..."

37. Mjerodavni dio Obiteljskog zakona iz 1998. godine („Narodne novine“, br. 162/1998), na snazi do 22. srpnja 2003. glasi:

Članak 99.

"Ako roditelji ne žive u obiteljskoj zajednici, centar za socijalnu skrb odlučit će s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem, ako ovim Zakonom nije određeno da te odluke donosi sud.

..."

38. Mjerodavni dio Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004 i 107/2007) glasi:

Članak 100.

"(1) Ako roditelji ne žive u obiteljskoj zajednici, sud će odlučiti s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem.

(2) Radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje djeteta s roditeljem koji ne živi s djetetom mogu se ograničiti ili zabraniti, a prema okolnostima slučaja sud može odrediti osobu u čijoj će se nazočnosti održavati susreti i druženje.

...”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

39. Podnositelj zahtjeva prigovara da nacionalne vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obvezu da osiguraju da njegovo pravo na kontakt s I.K. bude djelotvorno. Poziva se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. ”

A. Dopuštenost

1. *Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava*

(a) **Tvrđenje stranaka**

40. Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije iscrpio sva dostupna domaća pravna sredstva jer nije pokrenuo upravni spor protiv odluke Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi od 7. prosinca 2004. godine. Nije iscrpio ni dostupna pravna sredstva u odnosu na dva izvanparnična postupka koja su vođena pred Općinskim sudom u Rijeci, jer nije podnio ustavnu tužbu.

41. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je iscrpio sva dostupna pravna sredstva.

(b) **Ocjena Suda**

(i) *Opća načela*

42. Sud ponavlja da prema članku 35. stavku 1. Konvencije može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha je članka 35. dati svim državama ugovornicama priliku da spriječe ili isprave povrede navedene protiv njih prije nego što ti navodi budu dostavljeni Sudu (vidi, na primjer, presude u predmetima *Hentrich protiv Francuske*, od 22. rujna 1994., stavak 33., Serija A br. 296-A, i *Remli protiv Francuske*, od 23. travnja 1996., stavak 33., Reports 1996-II). Tako prigovor podnesen Sudu treba prvo, barem u biti, biti podnesen ogovarajućim nacionalnim sudovima, u skladu s formalnim zahtjevima domaćega prava i u propisanim rokovima. Drugačije stajalište značilo bi udvostručivanje domaćega procesa i postupka pred Sudom, što bi se teško

moglo smatrati spojivim sa supsidijarnim značajem Konvencije (vidi predmet *Gavril Yosifov protiv Bugarske*, br. 74012/01, stavak 42., od 6. studenog 2008.). Ipak, obveza iscrpiti domaća pravna sredstva zahtijeva samo da podnositelj zahtjeva redovno upotrijebi pravna sredstva koja su djelotvorna, dostatna i na raspolaganju u odnosu na njegove ili njezine pritužbe na temelju Konvencije (vidi predmete *Balogh protiv Mađarske*, br. 47940/99, stavak 30., od 20. srpnja 2004. i *John Sammut and Visa Investments Limited protiv Malte* (dec.), br. 27023/03, od 28. lipnja 2005.).

43. Sud nadalje ponavlja da ako podnositelj zahtjeva može birati između više domaćih pravnih sredstava, tada je, u svrhu poštovanja pravila o iscrpljenju domaćih pravnih sredstava, dovoljno da on ili ona iskoristi pravno sredstvo koje nije nerazumno i uz pomoć kojega on ili ona može dobiti zadovoljštinu u odnosu na bit svojih prigovora na temelju Konvencije (vidi, između ostalog, predmete *Hilal protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (dec.), br. 45276/99, od 8. veljače 2000. i *Krumpel and Krumpelová protiv Slovačke*, br. 56195/00, stavak 43, od 5. srpnja 2005.). Naime, ako podnositelj zahtjeva može birati između više pravnih sredstava između kojih razlika u djelotvornosti nije očita, Sud će zahtjev iscrpljenja domaćih pravnih sredstava tumačiti u prilog podnositelju zahtjeva (vidi predmet *Budayeva and Others protiv Rusije*, br. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 i 15343/02, stavak 110, ECHR 2008-... (izvadci), te predmete citirate u tom predmetu). Ako je podnositelj zahtjeva iskoristio takvo pravno sredstvo, od njega se ne može tražiti da pokuša i s drugima koji su mu također bili na raspolaganju, ali vjerojatno ne s puno više izgleda za uspjeh (vidi predmet *Ivan Vasilev protiv Bugarske*, br. 48130/99, stavak 56., od 12. travnja 2007., te predmete citirane u tom predmetu).

(ii) *Primjena ovih načela na ovaj predmet*

44. Sud se slaže s Vladom da podnositelj zahtjeva nije iskoristio sva pravna sredstva predviđena nacionalnim pravom baš u svakom postupku koji se tiče prava na kontakte. Istina je da u odnosu na odluke donesene pred upravnim tijelima nije pokrenuo upravni spor pred Upravnim sudom, te, u slučaju nepovoljnog ishoda toga postupka i posebnu ustavnu tužbu.

45. Također je istina da podnositelj nije podnio ustavnu tužbu protiv odluke Županijskog suda u Rijeci od 3. studenog 2009. godine. Međutim, Sud također primjećuje da je glavna tvrdnja podnositelja zahtjeva bila da su nacionalni sudovi opetovano zanemarili njegov zahtjev da se njegovo pravo na kontakte prilagodi njegovom radnom rasporedu, te da Centar za socijalnu skrb nema prikladno mjesto na kojem bi se on sastajao sa svojom kćerkom. Upravo su ista ta pitanja bila predmet njegove ustavne tužbe (vidi stavak 23. ove presude) podnesene u kontekstu građanskog postupka pokrenutog dana 21. ožujka 2000. godine, te ih je dakle Ustavni sud imao priliku ispitati. Međutim, Ustavni je sud dana 25. rujna 2008. godine odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva.

46. U takvim okolnostima Sud smatra da podnositelj zahtjeva nije trebao podnijeti još jednu ustavnu tužbu protiv odluke Županijskog suda u Rijeci od 3. studenog 2009. godine ili daljnje pravne lijekove u odnosu na odluku Općinskog suda u Rijeci od 8. ožujka 2010. godine, budući da se radi o potpuno istom pitanju.

47. Nadalje, Sud primjećuje da je glavni postupak o kojemu je riječ redovni građanski postupak koji je počeo 21. ožujka 2000. godine, vođen pred redovnim sudovima, te da je u tom postupku također donesena odluka o kontaktima između podnositelja zahtjeva i I.K. Tijekom tog je postupka podnositelj zahtjeva iskoristio sva dostupna pravna sredstva, uključujući i ustavnu tužbu. Slijedi da prigovor Vlade treba odbiti.

2. Položaj podnositelja zahtjeva kao žrtve

48. Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije žrtva povrede koju navodi, budući da se s I.K. viđao u prostorijama Savjetovaništa.

49. Podnositelj zahtjeva tvrdi da su njegovi problemi s održavanjem redovitih kontakata u odgovarajućim prostorijama stalno prisutni od 2000. godine te da od srpnja 2007. godine nije vidio I.K.

50. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva prigovorio da nacionalne vlasti bez ikakvog opravdanog razloga nisu uzele u obzir njegov radni raspored u Italiji te da on od 2007. godine, kad je Savjetovanište zatvoreno, nije imao nikakve kontakte sa svojom kćerkom. Sud smatra da navodi podnositelja zahtjeva traže ispitivanje osnovanosti te stoga odbija prigovor Vlade.

3. Zaključak

51. Sud primjećuje da prigovor koji se odnosi na postupak proveden pred redovnim sudovima nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Nadalje primjećuje i da on nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

52. Podnositelj zahtjeva tvrdi da su nacionalne vlasti, kad su odlučivale o tome kada će se održavati kontakti između njega i njegove kćerke, zanemarili njegove tvrdnje koje se tiču njegovog radnog rasporeda te da nisu pronašle nikakvo odgovarajuće mjesto na kojima bi se njih dvoje sastajali, iako je on predložio da se ti susreti odvijaju u njegovom stanu u Rijeci.

53. Vlada tvrdi da je zbog psihičke bolesti podnositelja zahtjeva kontakte između njega i I.K. trebalo nadzirati. Nadalje tvrde da nacionalne vlasti nisu nikada spriječile kontakte podnositelja zahtjeva s I.K. Njihovi su se susreti

održavali u prostorijama Savjetovališta. Te je susrete trebalo zakazivati u točno određeni dan u tjednu jer je dijete trebalo održavati redoviti raspored.

2. Ocjena Suda

(a) Mjerodavna načela

54. Sud primjećuje da uživanje u međusobnom društvu roditelja i djeteta predstavlja temeljni element “obiteljskog života”, u smislu članka 8. Konvencije (vidi između drugih izvora prava predmete *Monory protiv Rumunjske i Mađarske*, br. 71099/01, stavak 70., od 5. travnja 2005. i *Fuščã protiv Rumunjske*, br. 34630/07, stavak 32., od 13. srpnja 2010.).

55. Nadalje, iako je osnovni cilj članka 8. zaštititi pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti, postoje uz to i pozitivne obveze nerazdvojive od djelotvornog poštovanja privatnog života. U oba je konteksta potrebno uzeti u obzir pravičnu ravnotežu koju treba uspostaviti između interesa pojedinca i zajednice u cjelini, koji se međusobno natječu, a u oba konteksta država uživa određenu slobodu procjene (vidi, na primjer, predmet *Keegan protiv Irske*, od 26. svibnja 1994., stavak 49, Serija A br. 290).

56. U odnosu na obvezu države da provede pozitivne mjere, Sud je presudio da članak 8. sadrži pravo roditelja da se poduzmu koraci koji će ih ponovno spojiti sa njihovom djecom te obvezu nacionalnih vlasti da olakšaju takva ponovna spajanja (vidi, između drugih izvora prava naprijed citirani predmet, *Ignaccolo-Zenide*, stavak 94.; *Nuutinen protiv Finske*, br. 32842/96, stavak 127., ECHR 2000-VIII i *Iglesias Gil and A.U.I. protiv Španjolske*, br. 56673/00, stavak 49., ECHR 2003-V). To se primjenjuje ne samo na predmete u kojima se radi o prisilnom oduzimanju djece i stavljanju pod javnu skrb i provođenje mjera skrbi (vidi, *inter alia*, predmet *Olsson protiv Švedske (br. 2)*, od 27. studenog 1992., stavak 90., Series A br. 250) nego i na predmete u kojima dolazi do sporova između roditelja i/ili članova djetetove obitelji o kontaktima i prebivalištu djece (vidi, na primjer, predmet *Hokkanen protiv Finske*, od 23. rujna 1994., stavak 55., Series A br. 299).

57. Obveza nacionalnih vlasti da poduzmu mjere za olakšanje kontakta roditelja koji nema skrbništvo nad djetetom nakon razvoda nije, međutim, apsolutna (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Hokkanen*, stavak 58.). Uspostava kontakta se možda ne može dogoditi odmah i može iziskivati pripreme ili postupne mjere. Suradnja i razumijevanje svih kojih se to tiče uvijek će biti važan sastojak toga procesa. I dok nacionalne vlasti moraju uložiti najveće moguće napore da olakšaju tu suradnju, svaka obveza da u ovome području primijene silu mora biti ograničena, budući da se mora voditi računa o interesima kao i pravima i slobodama svih kojih se to tiče, i to konkretno o interesima djeteta i o njegovim ili njezinim pravima

na temelju članka 8. Konvencije (vidi naprijed citirane predmete *Hokkanen*, stavak 58. i *Olsson (br. 2)*, stavak 90.).

58. Odlučno je jesu li nacionalne vlasti poduzele sve potrebne korake za olakšanje izvršenja, koji se mogu razumno tražiti u konkretnim okolnostima svakoga predmeta (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirane predmete *Hokkanen*, stavak 58.; *Ignaccolo-Zenide*, stavak 96.; *Nuutinen*, stavak 128. i *Sylvester protiv Austrije*, br. 36812/97 i 40104/98, stavak 59., od 24. travnja 2003.).

59. U tom kontekstu prikladnost mjere treba prosuđivati po brzini njene provedbe, jer protek vremena može imati nepopravljive posljedice za odnose između djeteta i roditelja koji ne živi s djetetom (vidi naprijed citirani predmet *Ignaccolo-Zenide*, stavak 102.).

(b) Primjena gornjih načela na ovaj predmet

60. Sud primjećuje da je opće prihvaćeno kako veza između podnositelja zahtjeva i njegovog djeteta spada u opseg "obiteljskog života" u smislu članka 8. Konvencije.

61. Glede pozadine ovoga predmeta, Sud primjećuje da je podnositelju zahtjeva sudskim odlukama odobreno pravo na redovite kontakte s njegovom kćerkom, koja živi sa svojom majkom. Na početku su, do 29. listopada 2008. godine, kontakti određeni svakog utorka u trajanju od dva sata, u nazočnosti treće osobe. Dana 29. listopada 2008. godine kontakti su određeni jednom tjedno u Centru za socijalnu skrb, a onda 3. studenog 2009. godine svakog četvrtka u istom Centru. Dana 8. ožujka 2010. godine kontakti su određeni jednom tjedno na neodređenom mjestu.

62. Tako pravo podnositelja zahtjeva da viđa svoju kćer u redovitim razmacima nije nikada bilo sporno za nacionalne sudove i svi su bili suglasni da on treba uživati to pravo. Međutim, u svjetlu načela da predmet i svrha Konvencije, koja je instrument zaštite ljudskih prava, traže da se njene odredbe tumače i primjenjuju na takav način da ne budu teorijske ili neostvarive nego praktične i djelotvorne (vidi, između mnogo dugih izvora prava, predmete *United Communist Party of Turkey and Others protiv Turske*, od 30. siječnja 1998., stavak 33, *Reports* 1998-I; *Chassagnou and Others protiv Francuske* [GC], br. 25088/94, 28331/95 i 28443/95, stavak 100, ECHR 1999-III i *Lykourazos protiv Grčke*, br. 33554/03, stavak 56, ECHR 2006-VIII), nacionalni se sud trebao pobrinuti i da podnositelj zahtjeva može djelotvorno vršiti svoje pravo na kontakte sa svojom kćerkom.

63. Sud prihvaća da je nalog da susrete nadzire treća osoba bila razumna mjera u svjetlu zdravstvenih problema podnositelja zahtjeva, kako su ih opisali stručnjaci za psihologiju i psihijatriju.

64. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva već u travnju 2000. godine objasnio nacionalnim vlastima da mu njegov radni raspored dozvoljava da uzme svaki četvrti dan slobodno i zatražio da se kontakti između njega i

njegove kćerke odrede u skladu s tim. Opetovano je u svim postupcima vođenim pred nacionalnim vlastima koji su se ticali njegovog kontakta s njegovom kćerkom isticao istu tvrdnju. Jasno je i izričito tvrdio da mu je zbog činjenice da radi u Vicenzi, Italija, i da je njegov radni raspored organiziran na način da radi tri cijela dana i ima svaki četvrti dan slobodan, vrlo teško doći u Rijeku svaki utorak. Zatražio je da se umjesto toga kontakti održavaju svaki četvrti ili osmi dan.

65. Te su tvrdnje, međutim, bile stalno zanemarivane. Tako se sudovi nisu niti u presudi Općinskog suda u Rijeci od 30. studenog 2006. godine niti u presudi Županijskog suda u Rijeci od 9. ožujka 2007. godine donesenoj u žalbenom postupku, na bilo koji način osvrnuli na vrijeme posjeta i radni raspored podnositelja zahtjeva, nego su nastavili određivati kontakte svaki utorak.

66. Podnositelj zahtjeva je ponovio svoje tvrdnje u svojoj ustavnoj tužbi od 5. lipnja 2007. godine, podnesenoj u vezi s naprijed navedenim presudama redovnih sudova. I Ustavni ih je sud također zanemario.

67. Istina je da je dana 29. listopada 2008. godine Općinski sud u Rijeci odredio da se susreti održavaju jednom tjedno, bez konkretnog određenja dana. Međutim, tu je presudu Županijski sud u Rijeci preinačio dana 3. studenog 2009. godine, te su susreti određeni svaki četvrtak, usprkos opetovanoj tvrdnji podnositelja zahtjeva da mu je teško viđati se s kćerkom na fiksnu dan u tjednu zbog njegovog radnog rasporeda.

68. Suprotno stavu nacionalnih sudova, Sud nalazi da su tvrdnje podnositelja zahtjeva bitne za vršenje njegovog prava na kontakt i prihvaća da je podnositelju zahtjeva zbog njegovog radnog rasporeda teško putovati iz Vicenze u Rijeku u točno određeni dan.

69. S tim u vezi Sud primjećuje da nacionalni sudovi nisu dali nikakvo objašnjenje zašto nije moguće izaći u susret prijedlogu podnositelja zahtjeva glede vremena za susrete. Opetovano su nalagali da se kontakti između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke održavaju u točno određeni dan u tjednu, uopće se ne osvrćući na tvrdnje podnositelja zahtjeva.

70. Još jedno otvoreno pitanje u ovome predmetu je prigovor Savjetovaništa, podnesen već u ožujku 2005. godine, da oni nemaju prikladno mjesto za susrete podnositelja zahtjeva i njegove kćerke. Nastavno na to, kad je psiholog iz Savjetovaništa svjedočio pred Općinskim sudom u Rijeci dana 6. rujna 2005. godine, izjavio je da se podnositelj zahtjeva viđa sa svojom kćerkom u kuhinji Savjetovaništa ili u uredima njegovih zaposlenika. Ovi su problemi ponovljeni u dopunskom izvješću Savjetovaništa od 8. studenog 2005. godine.

71. Međutim, bez obzira na taj prigovor, Općinski je sud u Rijeci u svojoj presudi od 30. studenog 2006. godine naložio da se susreti između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke održavaju u prostorijama Centra, bez bilo kakvog očitovanja o prikladnosti tih prostorija za te susrete. Ovu je

odluku potvrdio Županijski sud u Rijeci dana 29. ožujka 2007. godine, i ovaj puta bez ikakvog osvrta na prikladnost ovih prostorija.

72. Iako je istina da je podnositelj zahtjeva viđao svoju kćer do srpnja 2007. godine u prostorijama Savjetovališta, Sud ima na umu činjenicu da su se ti susreti održavali u kuhinji Centra i u uredima njegovih zaposlenika.

73. Iako nacionalni sudovi nisu nikada podnositelju zahtjeva zapriječili kontakt s kćerkom te su opetovano nalagali da se susreti između njega i njegove kćerke održavaju, oni su istovremeno stalno zanemarivali stvarnost situacije podnositelja zahtjeva s obzirom na njegov radni raspored, kao i njegove prigovore te prigovore Savjetovališta na mjesto održavanja susreta. To je dovelo do situacije u kojoj je podnositelj zahtjeva, da bi vidio svoju kćer, morao ulagati znatne napore kako bi si organizirao zamjenu na poslu, i da su se susreti odvijali na neprikladnim mjestima, kao što su kuhinja i uredi Savjetovališta.

74. Uz to, Sud također ima na umu da se situacija nakon što je podnositelj zahtjeva podnio svoju ustavnu tužbu (vidi stavak 23. ove presude) nije popravila. Tako je u srpnju 2007. godine Savjetovalište obavijestilo podnositelja zahtjeva da tamo više nisu mogući nikakvi daljnji susreti. Međutim, nova je odluka donesena godinu i tri mjeseca nakon toga, 29. listopada 2008. godine, a da u međuvremenu nisu određena nikakva privremena rješenja.

75. Nastavno na ovo, Općinski je sud u Rijeci u paralelnom postupku dana 29. listopada 2008. godine naložio da se susreti održavaju u Centru za socijalnu skrb u Rijeci, a da nije ocijenio jesu li te prostorije prikladne. Po mišljenju Suda, prije nego što je odredio mjesto za susrete, Općinski je sud u Rijeci trebao prvo ocijeniti postoji li u Centru za socijalnu skrb neki prikladni prostor na raspolaganju.

76. I podnositelj zahtjeva i Centar za socijalnu skrb, svako u svojoj žalbi, prigovorili su da u Centru za socijalnu skrb nema prikladnog mjesta u kojem bi podnositelj zahtjeva mogao viđati svoju kćer. Centar za socijalnu skrb je objasnio da zbog pomanjkanja prostora po dva ili tri zaposlenika dijele isti ured, te da je hodnik jedino mjesto gdje bi se mogli susretati podnositelj zahtjeva i I.K.. To je dovelo do situacije u kojoj podnositelj zahtjeva nije mogao viđati svoju kćer. Međutim, žalbeni je sud dana 3. studenog 2009. godine potvrdio odluku da se kontakti održavaju u Centru za socijalnu skrb, a da se nije osvrnuo na prigovore koje su podnijeli i sam podnositelj zahtjeva i Centar.

77. Tek je 8. ožujka 2010. godine Općinski sud u Rijeci naložio da se podnositelj zahtjeva viđa sa svojom kćerkom jednom tjedno, kad mu to dozvoli njegov radni raspored. Međutim, nije odredio gdje se podnositelj zahtjeva treba viđati sa svojom kćerkom, već je strankama ostavio da pronađu odgovarajuće mjesto za susrete.

78. Sud ima na umu tvrdnju podnositelja zahtjeva da zbog naprijed opisane situacije nije ostvario kontakt sa svojom kćerkom od srpnja 2007. godine.

79. Sud nalazi da je situacija kojoj podnositelj zahtjeva prigovara pred Ustavnim sudom dostatna kako bi se utvrdilo da nacionalne vlasti nisu na odgovarajući način osigurale pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegovog obiteljskog života, u odnosu na njegovo pravo na djelotvorni kontakt sa svojom kćerkom. Štoviše, kontakti između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke potpuno su prestali čak i prije 25. rujna 2008. godine kad je Ustavni sud odlučio o stvari koja mu je podnesena na odlučivanje.

80. Stoga je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

81. Podnositelj zahtjeva prigovara i na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije odluci nacionalnih sudova da njegove kontakte s I.K. treba nadzirati jer on boluje od psihičke bolesti; na temelju članka 13. Konvencije da nema nikakvo djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na povredu svojih prava iz Konvencije te da činjenica da je skrbništvo nad I.K. povjereno njegovoj bivšoj supruzi predstavlja povredu članka 5. Protokola br. 7. Poziva se i na članak 17. Konvencije.

82. U svjetlu svih materijala koje posjeduje, te u mjeri u kojoj su stvari koja su predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne upućuje na postojanje bilo kakve povrede Konvencije. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. kao očigledno neosnovan te da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

A. Članak 46. Konvencije:

83. Članak 46. Konvencije u mjerodavnom dijelu propisuje:

“1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.

2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.“

84. Sud je našao kako nacionalne vlasti nisu ispunile svoju pozitivnu obvezu da osiguraju podnositelju zahtjeva učinkovito ostvarenje njegovog prava na kontakt sa svojom kćerkom, čime su počinile povredu članka 8. Konvencije.

85. Sud ističe da su visoke ugovorne strane u članku 46. preuzele obvezu da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kojemu su stanke, time da izvršenje nadzire Odbor ministara. Slijedi, *inter alia*, da

presuda u kojoj Sud utvrdi povredu, tuženoj državi nameće pravnu obvezu ne samo platiti onima kojih se tiče, iznose dosuđene na ime pravične naknade, nego i odabrati, uz nadzor Odbora ministara, odgovarajuće pojedinačne mjere kako bi ispunila svoje obveze da se osigura pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegovog obiteljskog života (vidi predmete *Scozzari and Giunta protiv Italije* [GC], br. 39221/98 i 41963/98, stavak 249., ECHR 2000-VIII i *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*).

86. Sud ponavlja da su njegove presude u biti po svojoj naravi deklaratorne i da je, općenito, na dotičnoj državi da odabere, podložno nadzoru Odbora ministara, sredstva koja će biti upotrijebljena u njenom domaćem pravnom poretku kako bi ispunila svoju obvezu iz članka 46. Konvencije, pod uvjetom da su ta sredstva sukladna zaključcima navedenima u presudi Suda (vidi, između drugih izvora prava, predmete *Öcalan protiv Turske* [GC], br. 46221/99, stavak 210., ECHR 2005-IV; *Scozzari and Giunta protiv Italije* [GC], br. 39221/98 i 41963/98, stavak 249., ECHR 2000-VIII i *Brumărescu protiv Rumunjske* (pravična naknada) [GC], br. 28342/95, stavak 20., ECHR 2001-I). Ova diskrecijska ovlast glede izvršenja presude odražava slobodu odabira pridruženu primarnoj obvezi država ugovornica na temelju Konvencije da osiguraju zajamčena prava i slobode (vidi predmet *Papamichalopoulos and Others protiv Grčke* (Article 50), od 31. listopada 1995., stavak 34, Series A no. 330-B).

87. Međutim, Sud će iznimno, kako bi se pomoglo tuženoj državi da ispunji svoje obveze iz članka 46., nastojati naznačiti vrstu mjere koja bi mogla biti poduzeta kako bi se okončala povreda za koju je utvrdio da postoji. Međutim, u takvim okolnostima Sud može ostaviti izbor mjera i njihovu provedbu, diskrecijskoj odluci dotične države (vidi, na primjer, predmete *Aleksanyan protiv Rusije*, no. 46468/06, stavak 239, od 22. prosinca 2008.; *Scoppola protiv Italije* (br. 2) [GC], br. 10249/03, stavak 148., ECHR 2009-...; i *Fatullayev protiv Azerbajdžana* br. 40984/07, stavci 174. -177., od 22. travnja 2010.).

88. Sud u ovome predmetu primjećuje da su nacionalni sudovi sustavno zanemarivali tvrdnje podnositelja zahtjeva glede njegovoga radnog rasporeda i nalaženja prikladnog mjesta za njegove susrete s kćerkom.

89. S obzirom na osobite okolnosti predmeta i hitnu potrebu da se okonča povreda članka 8. Konvencije, Sud smatra da u svrhu ispunjenja svoje obveze iz članka 46. Konvencije tužena država treba osigurati djelotvoran kontakt između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke u vrijeme koje je spojivo s radnim rasporedom podnositelja zahtjeva i u prikladnim prostorijama, na temelju presude Općinskog suda u Rijeci od 8. ožujka 2010. godine.

B. Članak 41. Konvencije:

90. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

1. Šteta

91. Podnositelj zahtjeva potražuje 100.000 eura (EUR) na ime neimovinske štete.

92. Vlada smatra da je taj iznos prekomjeran i nepotkrijepljen dokazima.

93. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva pretrpio neimovinsku štetu zbog toga što mu domaći sudovi nisu osigurali djelotvorno vršenje kontakata s njegovom kćerkom, a što je nespojivo s načelima Konvencije. Stoga samo utvrđenje povrede nije dovoljna naknada štete. Sud, odlučujući na pravičnoj osnovi, podnositelju zahtjeva dosuđuje iznos od 15.000 EUR na ime neimovinske štete, uz sav porez koji bi mogao biti zaračunat na taj iznos.

2. Troškovi i izdaci

94. Podnositelj nije postavio zahtjev za naknadu troškova i izdataka. Stoga Sud smatra da nije pozvan dosuditi mu bilo koji iznos s tog osnova.

C. Zatezna kamata

95. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je prigovor koji se odnosi na pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegovog privatnog života dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
3. *Presuđuje* da će tužena država osigurati djelotvoran kontakt između podnositelja zahtjeva i njegove kćerke u vrijeme koje je spojivo s radnim rasporedom podnositelja zahtjeva i u prikladnim prostorijama, na temelju presude Općinskog suda u Rijeci od 8. ožujka 2010. godine;
4. *Presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, iznos od 15.000 EUR (petnaest tisuća eura) na ime naknade neimovinske štete, uz sav porez koji bi podnositelju zahtjeva mogao biti zaračunat, a koji iznos je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

5. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 12. travnja 2011. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
tajnik

Anatolij Kovler
predsjednik